

РАЗГОВОР СО ИГОР ТОШЕВСКИ ЗА ПРОЕКТОТ „СЛОБОДНА ТЕРИТОРИЈА“

Уметноста е каде било, кога било, што било

■ Делото го правиш за тие пет лица што ќе го разберат и ќе им го пренесат на други, го правиш за идните генерации, вели Тошевски

Наташа Бунтеска

Уметникот Игор Тошевски го почна проектот „Слободна територија“ во чии рамки низ македонските градови исцртува слободни зони, прогласувајќи ги за креативни простори во кои секој случаен минувач, предмет, движење или гест се прогласуваат за уметнички чин или предмет. Со тоа, вели Тошевски, продолжува неговата тенденција за деинституционализирање на уметноста и за провоцирање на уметничкиот елемент како составен дел на секоја индивидуа. Местата се обележани со линија во жолта боја. Досега има десетина такви низ Скопје: кај лазарот во Тафталиџе, кај Музејот на град Скопје, кај скулптурата на Мајка Тереза пред Домот на АРМ, неколку кај Градскиот парк, а постојано никнуваат нови.

► **Која е идејата на „Слободна територија“?**

- Ова е чисто концептуално дело. Тоа што сега го работам многумина го споредуваат со Хаким Беј и неговите привременни автономни зони, или со киберпанкот и кибер-просторите. Некои го споредуваат со рејв-териториите. Ми се чини дека „Слободна територија“ е најблиску до идејата на Јозеф Бојс за патот кон вистинската демократија, кој секој човек треба внатрешно да го изживее, за внатрешната револуција на човекот која од човекот прави уметник. Секоја индивидуа, всушност, и е уметник, барем потенцијално. Проектот „Слободна територија“ е продолжеток на таа идеја. Тој работи на свеста на поединецот. Дојдов до заклучок дека дури и објавата на слободните креативни зони во кои секој човек станува перформативен уметник, макар само за секунда, сама по себе е доволна. Всушност, нема нешто што треба да се види, туку повеќе да се разбере.

► **Сакаш да ги расониш луѓето од летаргија?**

- Сакам кај нив да провоцирам еден тип будност, која можеби во последно време ни недостига, затоа и не сакам однапред да објаснувам сè, да најавам, на пример, каде ќе бидат исцртани слободните зони. Сакам да ги натерам да размислуваат. Затоа единствената непроменлива назнака и единственото ограничување е само времетраењето на проектот од... до..., други ограничувања нема, бидејќи уметноста може да биде каде било, кога било, да биде што било. Концептот таа да се поврзува со конкретен предмет како уметничко дело, е одамна надминат.

Игор Тошевски

► **Имаше желба да се свртиш кон тематизирање на актуелните македонски општествени состојби?**

- Идејата за овој проект е многу поврзана со желбата да патувам низ Македонија. Деновиве бев низ Дебар, Струга, Охрид, низ Мариовско. Во последно време премногу патував во странство и сега имам желба малку повеќе да го по-

уметноста, тоа би било супер.

► **„Слободна територија“ се вклопува во идејата за деинституционализирање на уметноста...**

- Да, ова е логичко продолжение на делото што го работев пред две години во рамките на групната изложба „Телото мисли“ во Графичко студио. Јас тогаш се изложив сам себеси. Тоа беше перформанс за кој мислам дека не наиде на големо разбирање. Во тие десет дена додека траеше изложбата ветив дека за целото работно време на музејот ќе бидам таму, барав дури и да се потпишам во книгата за евиденција на вработените. Се обврзав дека во тој период ќе ѝ бидам максимално посветен само на уметноста и нема да права ништо друго. Дека тоа ќе го правам преку разговори со луѓе или нешто друго. Беше интересно бидејќи провоцираше. Другите уметници имаа изложе-

ници, кој велеше дека толку и толку дена по толку часа се посветувам единствено на уметност. Луѓето прашуваа каде е твоето дело. Велев, па ова е... Полека ги вовлекував во играта дека делото е токму тоа и дека и тие учествуваат во него. Тоа беше тој обид да се деинституционализира уметноста.

► **Дали и овојпат тежнееш кон истата цел?**

- Да, сакам да го постигнам приближно истото. Да ги разбијам моделите за пристапот и за разбирањето на уметноста во нашата средина. Да ја деконструирам идејата дека уметничкото дело задолжително мора да биде објект, закачен на ѕид и изложен во музеј. Мислам дека кај нас комуникацијата на уметноста со публиката не е остварена. Секогаш кога е во прашање уметноста постои некоја завеса на мистика. Колку и да е ова дело такво, дел од јавен простор и секој да може да учествува во него, сепак не е популистичко. Никогаш не сум мислел дека уметноста може да допре до сите. Мислам дека публиката, сепак, и не е толку важна. Да е така, треба да се свртиме кон продавање пиво и колбаси, како што вели Крлежа. Делото го правиш за тие пет лица што ќе го разберат и ќе им го пренесат на други, никогаш и не било поинаку, го правиш за идните генерации.

► **Дали ова е еден начин да искомуницираат уметноста и животот?**

- Сè повеќе се гледам себеси како активист, барем во последниве пет години. Сакам да дејствувам како еден вид арбитар меѓу уметноста и животот. Тоа ми се чини многу поинтересно, бидејќи одамна се откажав од сликање. И тој мој ангажман има позитивни реакции. Времето е такво, луѓето бараат некои нови форми, кои можат да ги почувствуваат и да се огледаат себеси во нив.

► **Во кој степен „Слободна територија“ е политичката алузија?**

- Политички, можеби, потсвесно ме натера метежот околу поделбата на општините и јазиците. Тоа ми даде идеја. Факт е дека има доза на субверзивност. Но, не би го толкувал тој политички контекст. Гледам делото да опфати повеќе слови, да не се движи само во еден правец. Се надевам дека некој ќе го забележи ова. Иако она што го работам повеќе го ценат надвор отколку овде. Можеби затоа што сè уште се во тренд уметниците што доаѓаат од Источна Европа. □

Жолтата зона - простор за будење на личната креативност

Далеку сме од уметноста

Деинституционализирањето на уметноста, оградувањето на јавен простор и прогласување на секој што ќе се најде таму за уметник, мислам дека е провокативен чин. А, истовремено сум свесен колку сме исполитизирани и со тоа оддалечени од уметноста, која, всушност, е вистинското нешто.

чувствувам пулсот на народот. Мислам дека живеам во многу интересно време. Сакам да го фатам моментот, да инсистирам на она „тука и сега“. Всушност, не ми се допаѓа тоа што се случува со Македонија во последно време. Затоа, ако може да се направи какво било придвижување преку

но предмети, а кај мене имаше празен простор и беше оставено само името на уметникот. Нормално дека луѓето не знаеја за што станува збор. И кога ќе видеа празен ѕид веднаш доаѓаа да ме прашаат за што станува збор. Јас имав испечатено маица со оглас објавен и во дневните вес-